YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

3 päivänä syyskuuta 2009 *

Asiassa C-489/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Amtsgericht Lahr (Saksa) on esittänyt 26.10.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.11.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Pia Messner

vastaan

Firma Stefan Krüger,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits ja J.-J. Kasel,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

julkisasiamies: V. Trstenjak,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.12.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja J. Kemper,

– Belgian hallitus, asiamiehenään L. Van den Broeck,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään J. Rodríguez Cárcamo,

– Itävallan hallitus, asiamiehenään E. Riedl,

– Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes ja P. Contreiras,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz, W. Wils ja H. Krämer,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.2.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajansuojasta etäsopimuksissa 20.5.1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY (EYVL L 144, s. 19) 6 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa kantajana on kuluttaja Pia Messner ja vastaajana internetin välityksellä tapahtuvaa etämyyntiä harjoittava Firma Stefan Krüger -niminen yritys (jäljempänä Stefan Krüger) ja joka koskee 278 euron suuruisen korvauksen maksamista etäsopimuksen päättämisen jälkeen.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivin 97/7 14 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Kuluttajalla ei ole mahdollisuutta konkreettisesti nähdä tuotetta tai tutustua palvelun ominaisuuksiin ennen sopimuksen tekoa; on syytä säätää oikeus peruuttaa sopimus, jollei tästä direktiivistä muuta johdu; jotta tämä oikeus ei olisi pelkästään muodollinen, peruuttamisoikeuden käytöstä kuluttajalle mahdollisesti aiheutuvat kulut on rajoitettava tavaroiden välittömiin palautuskustannuksiin; peruuttamisoikeus ei rajoita kansallisen lainsäädännön mukaisia kuluttajan oikeuksia erityisesti siltä osin kuin on kyse vioittuneen tavaran tai palvelun tai sellaisen tavaran tai palvelun vastaanottamisesta, joka ei vastaa sitä tarjottaessa annettua kuvausta; jäsenvaltioiden asiana on päättää muista peruuttamisoikeuden käyttämiseen liittyvistä ehdoista ja järjestelyistä.”

4 Kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Peruuttamisoikeus

1. Etäsopimuksissa kuluttajalle on annettava vähintään seitsemän arkipäivän aika, jonka kuluessa hän saa peruuttaa sopimuksen seuraamuksitta ja syytä ilmoittamatta.

Ainoat kulut, jotka voivat tulla kuluttajan maksettavaksi peruuttamisoikeuden käyttämisestä ovat tavaran palauttamisesta aiheutuvat välittömät kulut.

– –

2. Jos kuluttaja on käyttänyt peruuttamisoikeuttaan tämän artiklan mukaisesti, elinkeinonharjoittajan on palautettava kuluttajan suorittamat maksut lyhentämättöminä. Ainoat kulut, jotka voivat tulla kuluttajan maksettavaksi peruuttamisoikeuden käyttämisestä ovat tavaran palauttamisesta aiheutuvat välittömät kustannukset. Maksut on palautettava mahdollisimman pian ja joka tapauksessa 30 päivän kuluessa."

5 Direktiivin 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Vähimmäislauseke

Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin kattamista kysymyksistä perustamissopimuksen kanssa yhteensopivia tehokkaampia säännöksiä varmistaakseen kuluttajansuojan korkeamman tason. – –"

Kansallinen säännöstö

6 Saksan siviililain (Bürgerliches Gesetzbuch, jäljempänä BGB) BGB:n 312 d §:n otsikkona on ”Peruuttamis- ja palautusoikeus etäsopimuksissa”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”(1) Kuluttajalla on etäsopimuksissa 355 §:n mukainen peruuttamisoikeus. Peruuttamisoikeuden sijasta kuluttajalle voidaan tavaroiden toimitussopimuksissa myöntää 356 §:n mukainen palautusoikeus.

(2) Peruuttamisen määräaika ei ala 355 §:n 2 momentin ensimmäisestä virkkeestä poiketen ennen 312 c §:n 2 momentin mukaisen tiedottamisvelvollisuuden täyttymistä tai tavaroiden toimituksessa ennen niiden saapumista vastaanottajalle tai samanlaisten tavaroiden moniosaisissa toimituksissa ennen ensimmäisen osatoimituksen saapumista tai palvelujen tarjoamisessa ennen sopimuksen tekoa.”

7 BGB:n 355 §:n otsikkona on ”Peruuttamisoikeus kuluttajasopimuksissa”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”(1) Mikäli laissa myönnetään kuluttajalle tämän säännöksen mukainen peruuttamisoikeus, sopimuksentekoon kohdistuva tahdonilmaisu ei enää sido kuluttajaa, jos hän on peruuttanut kaupan määräajassa. Peruuttamista varten ei tarvitse esittää perusteluja, ja peruuttamisesta on ilmoitettava kirjallisesti tai palauttamalla tavara yritykselle kahden viikon kuluessa; määräaikaa noudatetaan, kun palautus tapahtuu asetetussa määräajassa, ja lähetys tässä määräajassa riittää.

(2) Määräaika alkaa kulua siitä hetkestä, jona kuluttajalle tiedotetaan tämän peruuttamisoikeudesta kirjallisesti tiedonannolla, jossa ilmoitetaan selkeästi hänen oikeutensa käytetyn viestintävälineen vaatimusten mukaisesti ja jossa annetaan myös sen henkilön nimi ja osoite, jolle peruuttamisilmoitus on tehtävä, sekä mainitaan määräajan alkamisajankohta ja 1 momentin toisen virkkeen säännökset. Mikäli tiedonanto annetaan sopimuksenteon jälkeen, määräaika on 1 momentin toisesta virkkeestä poiketen yksi kuukausi. Jos sopimus tehdään kirjallisesti, määräaika ei ala kulua ennen kuin kuluttajan saataville on annettu myös sopimusasiakirja, kuluttajan kirjallinen tilaus tai sopimusasiakirjan tai tilauksen jäljennös. Mikäli määräajan kulumisen alkamisajankohta on riidanalainen, todistustaakka on yrityksellä.

(3) Peruuttamisoikeus raukeaa viimeistään kuuden kuukauden kuluttua sopimuksen teosta. Tavaroiden toimituksen yhteydessä määräaika ei ala kulua ennen kuin tavarat ovat saapuneet vastaanottajalle. Ensimmäisestä virkkeestä poiketen peruuttamisoikeus ei raukea, jos kuluttajalle ei ole tiedotettu asianmukaisesti tämän peruuttamisoikeudesta, ja rahoituspalveluja koskevissa etäsopimuksissa se ei raukea myöskään siinä tapauksessa, että yrittäjä ei ole täyttänyt asianmukaisesti 312 c §:n 2 momentin 1 kohdan mukaista ilmoitusvelvollisuutta.”

8 BGB:n 357 §:n otsikkona on ”Peruuttamisen ja palauttamisen oikeudelliset seuraukset”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”(1) Ellei toisin säädetä, peruuttamis- ja palautusoikeuteen sovelletaan vastaavasti lakisääteistä purkamista koskevia säännöksiä. BGB:n 286 §:n 3 momenttia sovelletaan tämän säännöksen mukaiseen maksujen palauttamista koskevaan velvollisuuteen; tässä säännöksessä vahvistettu määräaika alkaa kulua kuluttajan tekemästä peruuttamis- tai palauttamisilmoituksesta. Tässä yhteydessä määräaika alkaa kulua kuluttajan korvausvelvollisuuden osalta ilmoituksen jättämisestä, yrityksen korvausvelvollisuuden osalta ilmoituksen saapumisesta.

– –

(3) Kuluttajan on 346 §:n 2 momentin ensimmäisen virkkeen 3 kohdasta poiketen suoritettava tavaran ohjeidenmukaisesta käyttöönotosta johtuvasta huonontumisesta vastaava korvaus, kun hänelle on kirjallisesti annettu tiedoksi tämä oikeudellinen seuraus ja mahdollisuus sen välttämiseen viimeistään sopimuksen tekemisen yhteydessä. Tätä ei sovelleta, kun huonontuminen johtuu yksinomaan tavaran tarkastamisesta. Lisäksi 346 §:n 3 momentin ensimmäisen virkkeen 3 kohtaa ei sovelleta, kun kuluttajalle on ilmoitettu asianmukaisesti tämän peruuttamisoikeudesta tai kun kuluttaja on muutoin saanut tiedon tästä oikeudesta.

(4) Osapuolilla ei ole muita oikeuksia.”

9 BGB:n 346 §:n, jonka otsikkona on ”Sopimuksen purkamisen vaikutukset”, 1–3 momentissa säädetään seuraavaa:

”(1) Jos jompikumpi sopimuspuolista on varannut sopimuksessa itselleen oikeuden kaupan purkamiseen tai oikeus kaupan purkamiseen on lain nojalla olemassa, kaupan purkamisen yhteydessä on palautettava saadut suoritukset ja luovutettava saatu hyöty.

(2) Palauttamisen tai luovuttamisen sijasta velallinen on velvollinen suorittamaan korvauksen,

1. jos palauttaminen tai luovuttaminen on mahdotonta saadun suorituksen luonteen vuoksi,

2. jos hän on käyttänyt, luovuttanut, turmellut, muokannut tai muuttanut saamaansa tavaraa, tai

3. jos saatu tavara on turmeltunut tai hävinnyt; tavaran ohjeiden mukaisesta käytöstä johtuvaa kulumista ei oteta kuitenkaan huomioon.

Mikäli sopimuksessa määrätään vastikkeesta, sen on oltava korvausta koskevan laskelman perustana; jos on korvattava lainatun tavaran käytöstä saadun edun arvo, voidaan osoittaa, että käytöstä saadun edun arvo oli pienempi.

(3) Korvausvelvollisuutta ei ole,

1. jos purkamiseen oikeuttava virhe ilmeni vasta tavaran muokkaamisen tai muuttamisen aikana,

2. siltä osin kuin turmeltuminen tai häviäminen johtuu velkojasta tai vahinko olisi tapahtunut samalla tavoin myös tavaran ollessa hänen hallussaan,

3. jos, silloin kun on olemassa lakiin perustuva purkamisoikeus, turmeltuminen tai häviäminen on tapahtunut purkamiseen oikeutetun luona, vaikka tämä on noudattanut kaikkea sitä huolellisuutta, jota jokaisen on noudatettava omissa asioissaan.

Jäljelle jäävä perusteeton etu on palautettava.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

10 Messner osti internetissä 2.12.2005 Stefan Krügerilta käytetyn kannettavan tietokoneen 278 eurolla.

11 Stefan Krüger laittoi tämän kaupan tekemisen aikoihin internetiin yleisiä kauppaehtoja, joissa todetaan muun muassa, että ostajalla on velvollisuus suorittaa korvaus tavaran ohjeidenmukaisesta käytöstä johtuvasta huonontumisesta.

12 Tietokoneen näyttöön tuli vika elokuussa 2006. Messner ilmoitti 4.8.2006 Stefan Krügerille näytön viasta. Tämä kieltäytyi korjaamasta sanottua vikaa maksutta.

13 Messner ilmoitti 7.11.2006 kauppasopimuksen purkamisesta ja tarjosi kannettavan tietokoneen palautusta Stefan Krügerille kauppahinnan takaisin maksamista vastaan. Peruuttaminen on tehty BGB:n mukaisessa määräajassa, koska Messner ei ollut saanut kyseisen lain säännösten mukaista ilmoitusta, josta peruuttamisen määräaika voi alkaa kulua.

14 Messner on vaatinut Amtsgericht Lahrissa Stefan Krügerilta 278 euroa.

15 Stefan Krüger on esittänyt tätä vaatimusta vastaan, että Messnerin on joka tapauksessa maksettava korvausta kannettavan tietokoneen käytöstä noin 8 kuukauden ajalta.

Vastaavan kannettavan tietokoneen vuokra on markkinoiden keskiarvon mukaan 118,80 euroa kolmelta kuukaudelta, joten Messnerin käyttöajalta maksettava korvaus olisi 316,80 euroa.

16 Tässä tilanteessa Amtsgericht Lahr on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko – – direktiivin 97/7 – – 6 artiklan 2 kohdan, luettuna yhdessä direktiivin 6 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen kanssa, säännöksiä tulkittava siten, että niiden vastaisena on pidettävä kansallista lainsäädäntöä, jonka mukaan myyjä voi vaatia, kun kuluttaja on peruuttanut kaupan säädetyssä määräajassa, korvausta toimitetun kulutustavaran käytöstä?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

17 Kansallinen tuomioistuin pyrkii ennakkoratkaisukysymyksellään selvittämään, onko direktiivin 97/7 6 artiklan 1 kohdan toista virkettä ja 6 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että niiden vastaisena on pidettävä kansallista lainsäädäntöä, jonka mukaan myyjä voi vaatia korvausta etäsopimuksen perusteella toimitetun tavaran käytöstä, kun kuluttaja on peruuttanut kaupan säädetyssä määräajassa.

18 Direktiivin 97/7 6 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen ja 6 artiklan 2 kohdan mukaan ainoat kulut, jotka voivat tulla kuluttajan maksettavaksi peruuttamisoikeuden käyttämisestä ovat tavaran palauttamisesta aiheutuvat välittömät kustannukset.

19 Tältä osin direktiivin 97/7 14 perustelukappaleen mukaan kiellon, jonka mukaan peruuttamisoikeuden käytöstä kuluttajalle aiheutuvat kulut on rajoitettava tavaroiden välittömiin palautuskustannuksiin, tarkoituksena on varmistaa, että direktiivissä turvattu peruutusoikeus ”ei olisi pelkästään muodollinen”. Kuluttaja voisi näin ollen menettää kiinnostuksensa käyttää oikeuttaan, jos sen käyttöön liittyy kielteisiä rahallisia seurauksia.

20 Samassa perustelukappaleessa todetaan lisäksi, että peruutusoikeudella pyritään suojaamaan kuluttajaa etämyyntiin liittyvässä erityisessä tilanteessa, jossa ”kuluttajalla ei ole mahdollisuutta konkreettisesti nähdä tuotetta tai tutustua palvelun ominaisuuksiin ennen sopimuksen tekoa”. Peruutusoikeuden tarkoituksena on näin ollen korvata kuluttajalle etäsopimuksesta aiheutuva haitta siten, että kuluttajalle myönnetään asianmukainen harkinta-aika, jonka kuluessa hänellä on mahdollisuus tutkia ja kokeilla ostettua tavaraa.

21 Direktiivin 97/7 6 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä ja 6 artiklan 2 kohdassa mainittua kieltoa on tulkittava näiden tavoitteiden valossa.

22 Tältä osin on todettava, että yleisellä tasolla asetettu velvollisuus maksaa korvausta etäsopimuksella hankitun tavaran käytöstä on kyseisten tavoitteiden vastainen.

23 Myös julkisasiamies on korostanut ratkaisuehdotuksensa kohdassa 74, että jos kuluttaja joutuisi maksamaan tällaisen korvauksen ainoastaan siitä syystä, että kuluttajalla on ollut mahdollisuus käyttää etäsopimuksella hankittua tavaraa sen ollessa hänen hallussaan, hän voi käyttää peruutusoikeuttaan ainoastaan sanottua korvausta vastaan. Tällainen seuraus on selvästi direktiivin 97/7 6 artiklan sanamuodon ja 6 artiklan 1 kohdan toisen virkkeen ja 6 artiklan 2 kohdan vastainen, ja ennen kaikkea se veisi kuluttajalta mahdollisuuden käyttää vapaasti ja ilman painostusta harkinta-aikansa, joka hänelle on kyseisessä direktiivissä myönnetty.

24 Lisäksi peruutusoikeuden tehtävä ja tehokkuus ovat vaarassa, jos kuluttajalla on velvollisuus maksaa korvaus siitä yksinkertaisesta syystä, että hän on tutkinut ja kokeillut etäsopimuksella hankittua tavaraa. Siltä osin kuin peruutusoikeuden nimenomaisena tarkoituksena on antaa tämä mahdollisuus kuluttajalle, tämän mahdollisuuden käyttäminen ei saa johtaa siihen, että kuluttaja voi käyttää kyseistä oikeuttaan ainoastaan korvauksen maksua vastaan.

25 Vaikka direktiivin 97/7 tarkoituksena on suojata kuluttajaa etäsopimukseen liittyvässä erityisessä tilanteessa, sen tarkoituksena ei kuitenkaan ole antaa kuluttajalle oikeuksia, jotka ylittävät sen, mikä on tarpeen hänen peruutusoikeutensa tarkoituksenmukaiseksi käyttämiseksi.

26 Tästä seuraa, että direktiivin 97/7 ja erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdan toisessa virkkeessä ja 6 artiklan 2 kohdassa mainitun kiellon vastaisena ei ole lähtökohtaisesti pidettävä kansallista lainsäädäntöä, jonka mukaan kuluttajalla on velvollisuus maksaa kohtuullinen korvaus siinä tapauksessa, että hän käyttää etäsopimuksella hankittua tavaraa sellaisten siviilioikeudellisten periaatteiden kuin vilpittömän mielen ja perusteettoman edun vastaisesti.

27 Tältä osin on huomautettava, että direktiivin 97/7 14 perustelukappaleen viimeisestä virkkeestä ilmenee, että jäsenvaltioiden asiana on päättää muista peruuttamisoikeuden käyttämiseen liittyvistä ehdoista ja järjestelyistä. Tätä toimivaltaa on kuitenkin käytettävä direktiivin tavoitteiden mukaisesti, eikä se saa vaarantaa tosiasiallista ja tehokasta peruutusoikeutta. Tällainen olisi esimerkiksi tilanne, jossa edellisessä kohdassa mainitun kaltaisen korvauksen määrä vaikuttaisi suhteettomalta kyseisen tavaran ostohintaan nähden tai jos kansallisessa lainsäädännössä kuluttajalle olisi asetettu toteennäyttämisvelvollisuus siitä, ettei hän ole käyttänyt tätä tavaraa peruutusoikeutta koskevan määräajan kuluessa tavalla, joka ylittäisi sen, mikä on tarpeen hänen peruutusoikeutensa tarkoituksenmukaiseksi käyttämiseksi.

28 Kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava näiden periaatteiden valossa sen konkreettisesti käsiteltävänä oleva asia ottamalla kuitenkin asianmukaisesti huomioon asian erityispiirteet, ja erityisesti käsillä olevan tavaran laatu sekä ajanjakso, jonka päättyessä kuluttaja on käyttänyt peruutusoikeuttaan sillä perusteella, että myyjä oli laiminlyönyt tiedottamisvelvollisuutensa.

29 Esitettyyn kysymykseen on kaikki edellä todetut näkökohdat huomioon ottaen vastattava, että direktiivin 97/7 6 artiklan 1 kohdan toista virkettä ja 6 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että niiden vastaisena on pidettävä kansallista lainsäädäntöä, jonka mukaan myyjällä on yleisesti mahdollisuus vaatia korvausta etäsopimuksella hankitun tavaran käytöstä, kun kuluttaja on peruuttanut kaupan säädetyssä määräajassa. Nämä säännökset eivät kuitenkaan estä sitä, että kuluttajalle asetetaan velvollisuus maksaa korvaus tavaran käytöstä siinä tapauksessa, että hän on käyttänyt tavaraa sellaisten siviilioikeudellisten periaatteiden kuin vilpittömän mielen ja perusteettoman edun vastaisesti sillä edellytyksellä, että korvauksen maksaminen ei vaaranna sanotun direktiivin tavoitteita eikä erityisesti tosiasiallista ja tehokasta peruutusoikeutta, ja kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia nämä seikat.

Oikeudenkäyntikulut

30 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Kuluttajansuojasta etäsopimuksissa 20.5.1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/7/EY 6 artiklan 1 kohdan toista virkettä ja 6 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että niiden vastaisena on pidettävä kansallista lainsäädäntöä, jonka mukaan myyjällä on yleisesti mahdollisuus vaatia korvausta etäsopimuksella hankitun tavaran käytöstä, kun kuluttaja on peruuttanut kaupan säädetyssä määräajassa.

Nämä säännökset eivät kuitenkaan estä sitä, että kuluttajalle asetetaan velvollisuus maksaa korvaus tavaran käytöstä siinä tapauksessa, että hän on käyttänyt tavaraa sellaisten siviilioikeudellisten periaatteiden kuin vilpittömän mielen ja perusteettoman edun vastaisesti sillä edellytyksellä, että korvauksen maksaminen ei vaaranna sanotun direktiivin tavoitteita eikä erityisesti tosiasiallista ja tehokasta peruutusoikeutta, ja kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia nämä seikat.

Allekirjoitukset